

**FOLKETINGET
RIGSREVISIONEN**

Januar 2022

**Rigsrevisionens notat om
beretning om**

sikring af grundvandet mod pesticider

Opfølgning i sagen om sikring af grundvandet mod pesticider (beretning nr. 7/2019)

3. januar 2022

RN 701/22

1. Rigsrevisionen følger i dette notat op på sagen om sikring af grundvandet mod pesticider, som blev indledt med en beretning i 2019. Vi har tidligere behandlet sagen i notat til Statsrevisorerne af 11. marts 2020.

Konklusion

Miljøministeriet har på baggrund af en vurdering fra Kammeradvokaten og anbefalinger i et internationalt gennemsyn taget en række initiativer for at forbedre forvaltnings- og administrationsgrundlaget i forhold til grundvandsovervågningen og dispensationer til pesticider. Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende og vurderer, at denne del af sagen kan afsluttes.

Rigsrevisionen baserer denne konklusion på følgende:

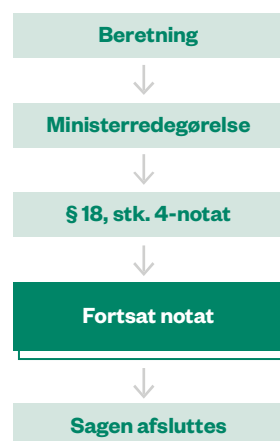
Overvågning af pesticider i grundvandet

- Miljøstyrelsen har arbejdet med at forbedre forvaltnings- og administrationsgrundlaget for grundvandsovervågningen. Miljøministeriet har fået Kammeradvokaten til at gennemgå Miljøstyrelsens nye forvaltnings- og administrationsgrundlag for grundvandsovervågningen. Kammeradvokatens gennemgang viser, at Miljøstyrelsen har opdateret proceduren og udarbejdet en retningslinje for årlig revision af pesticidlisten og har udarbejdet detaljerede procedurebeskrivelser for behandling af henvendelser om nye fund af pesticider og udvælgelse af pesticidstoffer til grundvandsovervågningen.
- Miljøstyrelsen vil overvåge og opgøre summen af pesticider i grundvandet. Rigsrevisionen kan konstatere, at Miljøministeriet har vurderet alle anbefalinger og har besluttet at følge 5 ud af 7 anbefalinger fra det internationale gennemsyn, heraf har ministeriet oplyst, at én anbefaling allerede er implementeret.

Forvaltning af dispensationer til pesticider

- Miljøministeriet har arbejdet med at vurdere forvaltnings- og administrationsgrundlaget for dispensationer til pesticidmidler. Ministeriet har fået Kammeradvokaten til at vurdere Miljøstyrelsens opdaterede administrationsgrundlag og retningslinjer for dispensationer til pesticidmidler. Kammeradvokaten har vurderet, at Miljøstyrelsens nye retningslinjer og procedurer for dispensationer til pesticidmidler må antages at være i overensstemmelse med EU-forordningen.

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

- Miljøministeriet har vurderet alle anbefalinger og har besluttet at følge alle 7 anbefalinger, som det internationale gennemsyn af Miljøstyrelsens faglige metoder til vurdering af risiko for grundvandet har givet, heraf har ministeriet oplyst, at 4 anbefalinger allerede er implementeret
- Miljøministeriet har oplyst landbrugere om, at der kan udføres kontroller og sanktioneres på baggrund af de indberettede sprøjtejournaloplysninger.

Rigsrevisionen vil fortsat følge udviklingen og orientere Statsrevisorerne om:

Overvågning af pesticider i grundvandet

- Miljøstyrelsens arbejde med at analysere de resterende 6 pesticider og nedbrydningsprodukter, der blev nævnt i Rigsrevisionens beretning.

Forvaltning af dispensationer til pesticider

- Miljøstyrelsens arbejde med at indgå en aftale med Landbrugsstyrelsen om at kunne tilgå Landbrugsstyrelsens registre for at styrke grundlaget for den risikobaserede kontrol.

I. Baggrund

2. Rigsrevisionen afgav i december 2019 en beretning om sikring af grundvandet mod pesticider. Beretningen handlede om, hvorvidt Miljø- og Fødevareministeriet (nu Miljøministeriet) havde en tilfredsstillende overvågning af grundvandet og forvaltning af dispensationer til pesticider.

3. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, kritiserede de, at Miljø- og Fødevareministeriets overvågning af grundvandet og forvaltning af dispensationer til pesticidmidler havde været særdeles mangelfuld. Statsrevisorerne fandt det således usikkert, om ministeriets overvågning sikrede, at der blev grebet ind, hvis niveauet af pesticider nærmede sig grænseværdien for summen af pesticider i grundvandet. Herudover bemærkede Statsrevisorerne, at ministeriet havde givet dispensationer til pesticidmidler uden at vise sikker anvendelse i forhold til grundvandet. Dette udgjorde en risiko for forurening af miljø og grundvand og kunne have konsekvenser for borgernes sundhed. Statsrevisorerne konstaterede, at ministeriets indsats for at sikre grundvandet mod pesticider ikke var blevet bedre, siden Statsrevisorerne i december 2011 afgav beretning nr. 4/2011 om statens sikring af grundvandet mod pesticider.

4. På baggrund af beretningen og Statsrevisorernes bemærkninger har vi fulgt op på følgende punkter:

Opfølgningspunkt	Status	Et opfølgningspunkt afsluttes, når Statsrevisorerne på baggrund af indstilling fra Rigsrevisionen vurderer, at myndighedernes initiativer er tilfredsstillende.
<i>Overvågning af pesticider i grundvandet</i>	Behandles i dette notat.	
1. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at forbedre forvaltnings- og administrationsgrundlaget i forhold til grundvandsovervågningen.		
2. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at kunne opgøre den samlede mængde af pesticider i grundvandet og resultatet af det internationale gennemsyn af Miljøstyrelsens faglige vurderingsprincipper for overvågningen af grundvandet.	Behandles i dette notat.	
3. Miljø- og Fødevareministeriets opfølgning på resultaterne af grundvandsscreeningen og om eventuelle forekomster af de pesticider, der blev nævnt i beretningen.	Behandles i dette notat.	
<i>Forvaltning af dispensationer til pesticider</i>	Behandles i dette notat.	
4. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at vurdere forvaltnings- og administrationsgrundlaget for dispensationer til pesticidmidler.		
5. Resultatet af Miljø- og Fødevareministeriets evaluering af Miljøstyrelsens faglige metoder til vurdering af risiko for grundvandet, når der gives dispensationer til pesticidmidler.	Behandles i dette notat.	
6. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at etablere et administrativt grundlag, der gør det muligt at anvende indberettede sprøjtejournaloplysninger i kontroløjemed.	Behandles i dette notat.	
7. Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at sikre et fuldstændigt datagrundlag for den risikobaserede kontrol	Behandles i dette notat.	

5. Vi redegør i dette notat for resultaterne af opfølgningen på ovenstående punkter.

Hele sagen og dens dokumenter kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

II. Miljøministeriets initiativer

6. Vi gennemgår i det følgende Miljøministeriets initiativer i forhold til de udestående opfølgningspunkter. Gennemgangen er baseret på møde og brevveksling med Miljøministeriet og Miljøstyrelsen.

Overvågning af pesticider i grundvandet

Forvaltnings- og administrationsgrundlag for grundvandsovervågningen

7. Statsrevisorerne fandt det stærkt foruroligende, at Miljø- og Fødevareministeriet i en række tilfælde ikke havde reageret på konkrete advarsler om, at pesticider findes i grundvandet. I 2 tilfælde havde ministeriet først reageret mere end 10 år efter, at ministeriet modtog advarsler om pesticider i grundvandet. Efterfølgende blev de 2 pesticider fundet i ca. 26 % og 31 % af de undersøgte vandboringer.

Statsrevisorernes kritik var bl.a. baseret på, at Miljø- og Fødevareministeriet ikke kunne dokumentere en faglig afklaring for, hvorfor pesticider, der opfyldte kriterierne for optagelse på pesticidlisten, alligevel ikke blev optaget på listen.

8. Det fremgik yderligere af beretningen, at Miljø- og Fødevareministeriet ikke havde udarbejdet retningslinjer og procedurebeskrivelser for, hvordan advarsler om nye fund af pesticider i grundvandet skal håndteres fagligt.

9. Miljøministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at Miljø- og Fødevareministeriet havde iværksat en grundig gennemgang af Miljøstyrelsens forvaltning af overvågningen af grundvandet, som skulle foretages af Kammeradvokaten. Kammeradvokaten skulle undersøge, om Miljøstyrelsens tilpasninger af styrelsens forvaltnings- og administrationsgrundlag var tilfredsstillende i forhold til beretningens kritikpunkter. Kammeradvokaten skulle i den forbindelse bl.a. gennemgå Miljøstyrelsens nye proces- og procedurebeskrivelser samt tilhørende dokumentationskrav. Kammeradvokaten skulle desuden foretage en vurdering af behovet for yderligere ændringer af forvaltnings- og administrationsgrundlaget i Miljøstyrelsen og komme med konkrete forslag til tilpasninger på områder, som ikke imødekom den rejste kritik, eller som burde forbedres yderligere.

Kammeradvokaten skulle ligeledes vurdere, om der sikres et tilstrækkeligt ledelsesmæssigt fokus på, at der bliver fulgt op på, at forvaltnings- og administrationsgrundlaget bliver efterlevet.

10. Rigsrevisionen ville fortsat følge Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at forbedre forvaltnings- og administrationsgrundlaget i forhold til grundvandsovervågningen.

11. Vores opfølgning viser, at Kammeradvokaten i august 2020 har afsluttet vurderingen af Miljøstyrelsens forvaltning af overvågningen af grundvandet. Det fremgår bl.a. af Kammeradvokatens rapport, at Miljøstyrelsen har opdateret proceduren for årlig revision af pesticidlisten, og at styrelsen desuden har udarbejdet en retningslinje for årlig revision af pesticidlisten, der indeholder de overordnede kriterier for udvælgelse af pesticider. Herudover har styrelsen udarbejdet en procedure for henvendelser om nye fund af pesticider i drikkevandet. Kammeradvokaten vurderer, at Miljøstyrelsen har udarbejdet en detaljeret procedurebeskrivelse for modtagelse, vurdering og afslutning af behandlingen af henvendelser om nye fund af pesticider. Endvidere har styrelsen opdateret procedurebeskrivelsen for udvælgelse af pesticidstoffer til grundvandsovervågningen (GRUMO). Ifølge Kammeradvokaten er der tale om en detaljeret procedurebeskrivelse for datagrundlag, vurdering, høring og kvalitetssikring.

Vores opfølgning viser videre, at Kammeradvokaten har vurderet, at procedurebeskrivelserne i forhold til overvågningen af grundvandet sikrer, at opgaverne er definerede for medarbejderne, og det sikres, at opsamlingen af viden godkendes af Miljøstyrelsens direktion.

12. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Miljøministeriet har arbejdet med at forbedre forvaltnings- og administrationsgrundlaget for grundvandsovervågningen. Ministeriet har fået Kammeradvokaten til at gennemgå Miljøstyrelsens nye forvaltnings- og administrationsgrundlag for grundvandsovervågningen. Kammeradvokatens gennemgang viser, at Miljøstyrelsen har opdateret proceduren og udarbejdet en retningslinje for årlig revision af pesticidlisten og har udarbejdet detaljerede procedurebeskrivelser for behandling af henvendelser om nye fund af pesticider og udvælgelse af pesticidstoffer til grundvandsovervågningen. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Internationalt gennemsyn af faglige principper for grundvandsovervågningen

13. Statsrevisorerne bemærkede, at det var usikkert, om Miljø- og Fødevareministeriets overvågning sikrede, at der blev grebet ind, hvis niveauet af pesticider nærmede sig grænseværdien for summen af pesticider i grundvandet.

14. Det fremgik af beretningen, at Miljø- og Fødevareministeriet ifølge grundvandsdirektivet skulle følge summen af pesticider i grundvandet, så der kunne gribes ind, hvis niveauet nærmede sig grænseværdien. Rigsrevisionen fandt det uklart, om ministeriets overvågning af grundvandet kunne understøtte opfyldelsen af direktivets krav. Det fremgik yderligere af beretningen, at ministeriet ikke havde opstillet retningslinjer, der kunne understøtte et ensartet grundlag for udvælgelse af pesticider til overvågning i grundvandet.

15. Miljøministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at der var iværksat et internationalt gennemsyn af Miljøstyrelsens overvågning af grundvandet, der skulle udføres af internationale eksperter. Gennemsynet skulle bl.a. efterprøve Miljøstyrelsens faglige vurderingsprincipper i forhold til overvågning af pesticider i grundvandet, herunder metoden for udvælgelse af pesticider til overvågningen og beregninger af summen af pesticider i grundvandet. Det internationale gennemsyn ville i den forbindelse bl.a. kigge nærmere på, hvordan andre lande følger summen af pesticider i grundvandet.

16. Rigsrevisionen ville fortsat følge Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at kunne opgøre summen af pesticider i grundvandet og resultatet af det internationale gennemsyn af Miljøstyrelsens faglige vurderingsprincipper for overvågningen af grundvandet.

17. Vores opfølgning viser, at det internationale gennemsyn af Miljøstyrelsens faglige vurderingsprincipper for overvågningen af grundvandet er gennemført i december 2020. De internationale eksperter er kommet med følgende 7 anbefalinger til at forbedre Miljøstyrelsens overvågning af grundvandet:

- 1) udviklingen af et overvågningssystem til kemiske stoffer
- 2) Miljøstyrelsen bør overveje at blive medlem af et internationalt netværk for udveksling af oplysninger om overvågning af grundvandet
- 3) der skal udarbejdes en prioriteringsliste for overvågningen af nedbrydningsprodukter fra pesticider
- 4) specielle screeningsprogrammer baseret på viden om anvendelse af sprøjtemidler
- 5) øget koordinering med nabolande i forhold til videndeling om grundvandsovervågning
- 6) Miljøstyrelsen bør fremadrettet overvåge og opgøre summen af pesticider i grundvandet
- 7) Miljøstyrelsen bør fastsætte et fremtidigt beskyttelsesmål for grundvandet i Danmark.

18. Vores opfølgning viser, at Miljøministeriet har besluttet at følge 5 ud af de 7 anbefalinger fra det internationale gennemsyn, og ministeriet har oplyst, at én anbefaling allerede er implementeret. Ved at følge anbefaling nr. 6 vil Miljøstyrelsen fremadrettet overvåge og opgøre summen af pesticider i grundvandet. Ministeriet oplyser, at det er fagligt mest korrekt at anvende termen "summen af pesticider" i grundvandet og ikke den samlede mængde af pesticider i grundvandet. Ifølge ministeriet, er "den samlede mængde" af pesticider en angivelse i vægtenhed, mens summen af pesticider følges som en koncentration (vægtenhed pr. volumen).

Miljøstyrelsen har ikke fulgt anbefaling nr. 2 og nr. 7 med følgende begrundelser:

- **Anbefaling nr. 2:** Miljøministeriet har oplyst, at Miljøstyrelsen for et mindre beløb kan blive medlem af det netværk, der er forslået af de internationale eksperter. Det er dog Miljøstyrelsens vurdering, at netværket ikke er relevant for styrelsen at deltage i, idet netværket retter sig mod forskningsmiljøet. Fra dansk side er relevante universiteter allerede repræsenteret i netværk. Miljøstyrelsen har oplyst, at viden fra netværket tilgår Miljøstyrelsen via forskningsprojekter på området.
- **Anbefaling nr. 7:** Miljøministeriet har oplyst, at der er et arbejde i gang i EU-regi om fastsættelse af beskyttelsesmål på miljøområdet, herunder for grundvand. Ministeriet oplyser, at der i EU-regi arbejdes på at udarbejde en vejledning om grundvandsmonitoring til brug ved pesticidvurderingen, og det må forventes, at spørgsmålet om beskyttelsesmål vil blive berørt som en del af dette arbejde.

19. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Miljøstyrelsen vil overvåge og opgøre summen af pesticider i grundvandet. Rigsrevisionen kan konstatere, at Miljøministeriet har vurderet alle anbefalinger og har besluttet at følge 5 ud af de 7 anbefalinger fra det internationale gennemsyn, heraf har ministeriet oplyst, at 1 anbefaling allerede er implementeret. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Massescreening af grundvandet

20. Det fremgik af beretningen, at Miljø- og Fødevareministeriet ville gennemføre en massescreening af pesticider i grundvandet i 2019, som bl.a. ville omfatte flere af de pesticider, der blev nævnt i beretningen.

21. Miljøministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at Miljø- og Fødevareministeriet i 2019 havde gennemført en massescreening af grundvandet for at få afklaret, hvilke sprøjtemidler der fremadrettet burde overvåges for. Herudover oplyste ministeren, at der i 2020-2022 var afsat yderligere midler til opfølgning og nye screeninger af grundvandet, herunder til udvikling af analysemetoder for stoffer, der endnu ikke var metoder for.

22. Rigsrevisionen ville orientere Statsrevisorerne om Miljø- og Fødevareministeriets opfølgning på resultaterne af grundvandsscreeningen og om eventuelle forekomster af de pesticider, der blev nævnt i beretningen.

23. Vores opfølgning viser, at Miljøministeriet har gennemført en massescreening af grundvandet for en række pesticider i 2019 og 2020. Miljøstyrelsen har screenet for 3 ud af de 9 pesticider, som fremgik af Rigsrevisionens beretning. Gennemgangen viser samtidig, at 2 af disse pesticider (Desamino-metamitron og Metaldehyd) blev fundet i screeningen, hvoraf 1 af pesticiderne (Metaldehyd) blev fundet over grænseværdien i ét indtag ud af 381 undersøgte. Miljøministeriet oplyser, at 2 af stofferne (LM5 og LM6) indgår i massescreening 2021.

Miljøstyrelsen har oplyst, at grunden til, at flere af disse stoffer ikke er blevet undersøgt, er, at der ikke blev afgivet tilbud på at analysere disse.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at Miljøstyrelsen skal sikre, at der bliver foretaget analyser for resterende pesticider og nedbrydningsstoffer. Det er Rigsrevisionens opfattelse, at dette bør ske hurtigst muligt.

24. Rigsrevisionen kan konstatere, at Miljøstyrelsen har analyseret 3 ud af de 9 pesticider og nedbrydningsprodukter, der blev nævnt i beretningen, mens yderligere 2 af stofferne (LM5 og LM6) indgår i massescreening 2021. Rigsrevisionen vil fortsat følge Miljøstyrelsens arbejde med at analysere de resterende 6 pesticider og nedbrydningsprodukter, der blev nævnt i beretningen.

Pesticider og nedbrydningsprodukter nævnt i Rigsrevisionens beretning

Miljøstyrelsen har screenet for de pesticider, der er fremhævet i listen nedenfor:

- **Metaldehyd (pesticid)**
- Maleinhydrazid (pesticid)
- LM3 (nedbrydningsprodukt fra pesticidet terbutylazin)
- LM5 (nedbrydningsprodukt fra pesticidet terbutylazin)
- LM6 (nedbrydningsprodukt fra pesticidet terbutylazin)
- **Desamino-metamitron (nedbrydningsprodukt fra metamitron)**
- **THPI (nedbrydningsprodukt fra Captan)**
- THPAM (nedbrydningsprodukt fra Captan)
- IN-E9260 (nedbrydningsprodukt fra Rimsulfuron).

Forvaltning af dispensationer til pesticider

Forvaltnings- og administrationsgrundlag for dispensationer til pesticidmidler

25. Statsrevisorerne bemærkede, at Miljø- og Fødevareministeriet havde givet dispensationer til pesticidmidler uden at vise sikker anvendelse i forhold til grundvandet. Dette udgjorde en risiko for forurening af miljø og grundvand og kunne have konsekvenser for borgernes sundhed.

Statsrevisorerne kritiserede Miljø- og Fødevareministeriet for bl.a. baseret på, at der var givet dispensation for anvendelsen af 18 udvalgte pesticidmidler, uden at der forelå dokumentation for, at anvendelsen var sikker i forhold til grundvandet, og at ministeriet for 13 ud af 18 udvalgte pesticidmidler havde fraveget ministeriets egne faglige retningslinjer for vurdering af grundvandsrisikoen.

Statsrevisorerne bemærkede endvidere, at Miljø- og Fødevareministeriet havde givet dispensation til ét pesticidmiddel, på trods af at ministeriet fra 2004 vidste, at midlet udgjorde en uacceptabel risiko for grundvandet og ikke kunne godkendes i forhold til de danske krav til vurdering af kræftisiko for sprøjtebrugere. Herudover bemærkede Statsrevisorerne, at ministeriet havde givet dispensation til ét pesticidmiddel i perioden 2013-2018, som ministeriet forbød i 2011, bl.a. på grund af for lang nedbrydningstid.

26. Miljøministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at der skulle iværksættes en grundig gennemgang af Miljøstyrelsens forvaltning af dispensationer på pesticidområdet, som ville blive udført af Kammeradvokaten. Kammeradvokatens undersøgelse skulle sikre, at der blev rettet op på de kritikpunkter, der blev rejst i Rigsrevisionens beretning for så vidt angår mangelfulde processer og procedurer i Miljøstyrelsens forvaltnings- og administrationspraksis. Ligeledes skulle Kammeradvokaten vurdere, om der var et tilstrækkeligt ledelsesmæssigt fokus på, om der bliver fulgt op på, at forvaltnings- og administrationsgrundlaget blev efterlevet.

Derudover oplyste miljøministeren, at Kammeradvokaten skulle vurdere, om der var sket en korrekt orientering af Folketinget om dispensationer, og beskrive, om det var ministeren/departementet eller Miljøstyrelsen, der havde truffet afgørelse om dispensationer, og om Miljøstyrelsen i denne forbindelse havde handlet på instruktion fra ministeren/departementet.

27. Rigsrevisionen ville fortsat følge Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at vurdere forvaltnings- og administrationsgrundlaget for dispensationer til pesticidmidler.

28. Vores opfølgning viser, at Kammeradvokaten i august 2020 har afsluttet vurderingen af Miljøstyrelsens forvaltning af pesticidområdet. Kammeradvokaten konkluderer, at Miljøstyrelsens nye administrationsgrundlag, retningslinjer og procedurer for godkendelse af dispensationer til pesticidmidler må antages at være i overensstemmelse med EU-forordningens artikel 53. Ifølge Kammeradvokaten indebærer Miljøstyrelsens administration af dispensationer til pesticidmidler, at der ikke gives dispensationer, når der findes alternative midler, og at der alene dispenseres, når anvendelsen vurderes som sikker i overensstemmelse med dansk praksis.

29. Vores opfølgning viser, at Miljøstyrelsen har udarbejdet 2 nye skabeloner til udarbejdelse af faglige notater om sundhedsmæssige og miljømæssige vurderinger. Kammeradvokaten vurderer, at skabelonerne er egnede til at sikre, at der bliver taget stilling til, om anvendelsen er sikker, og til de særlige bestemmelser om begrænsninger i forhold til anvendelse af pesticiderne, som fremgår af forordning 540/2011.

Vores opfølgning viser videre, at Miljøstyrelsen i tilknytning til procedurebeskrivelsen har indført en halvårlig orientering af Miljøstyrelsens direktion om dispensationer til brug af pesticider, som ifølge Kammeradvokaten sikrer ledelsesmæssigt fokus på antallet af dispensationer og gentagne dispensationer.

30. Kammeradvokaten konkluderede videre, at der ikke var grundlag for at mene, at der i 2011-2018 var sket en ukorrekt orientering af Folketinget om dispensationer til pesticider ud over de orienteringer, som fremgik af Rigsrevisionens beretning. Der var heller ikke noget grundlag for at mene, at Miljøstyrelsen havde handlet på instruktion fra ministeren/departementet.

31. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at Miljøministeriet har arbejdet med at vurdere forvaltnings- og administrationsgrundlaget for dispensationer til pesticidmidler. Ministeriet har fået Kammeradvokaten til at vurdere Miljøstyrelsens opdaterede administrationsgrundlag og retningslinjer for dispensationer til pesticidmidler. Kammeradvokaten har vurderet, at Miljøstyrelsens nye retningslinjer og procedurer for dispensationer til pesticidmidler må antages at være i overensstemmelse med EU-forordningen. På den baggrund vurderer Rigsrevisionen, at denne del af sagen kan afsluttes.

Evaluering af Miljøstyrelsens metoder til vurdering af grundvandsrisiko

32. Miljøministeren oplyste i sin redegørelse til beretningen, at der var iværksat et internationalt gennemsyn af Miljøstyrelsens godkendelsesordning for pesticidmidler, der bl.a. skulle evaluere Miljøstyrelsens faglige metode til vurdering af risiko for grundvand, når der blev givet dispensationer. Det internationale gennemsyn skulle ligeledes komme med eventuelle forslag til forbedringer heraf, bl.a. på baggrund af en sammenligning af den danske metode med tilgange, der blev anvendt i andre EU-lande.

Miljøministeren oplyste videre, at der – indtil det internationale gennemsyn af godkendelsesordningen var gennemført – var etableret en ny procedure, hvor Miljøstyrelsen skulle sende sine faglige vurderinger af dispensationer i forhold til risiko for miljø og sundhed til et eksternt kvalitetstjek. Formålet var at sikre, at der blev truffet fagligt korrekte beslutninger om dispensationer.

33. Rigsrevisionen ville fortsat orientere Statsrevisorerne om resultatet af Miljø- og Fødevareministeriets evaluering af Miljøstyrelsens faglige metoder til vurdering af risiko for grundvandet, når der blev givet dispensationer til pesticidmidler

Varslingssystemet for udvaskning af pesticider til grundvand (VAP)

VAP er et overvågningsprogram, der via 5 forsøgsmarker undersøger, om godkendte pesticider eller deres nedbrydningsprodukter udvaskes til ungt grundvand i koncentrationer over grænseværdien. VAP er et samarbejde mellem GEUS, Miljøstyrelsen samt Institut for Agroøkologi og Institut for Bioscience ved Aarhus Universitet.

34. Vores opfølgning viser, at det internationale gennemsyn af Miljøstyrelsens faglige metoder til vurdering af grundvandsrisiko er gennemført i december 2020. Det internationale gennemsyn er kommet med følgende 7 anbefalinger, der kunne styrke Miljøstyrelsens metoder til vurdering af grundvandsrisiko:

- 1) Miljøstyrelsen bør sikre, at information fra varslingsystemet til udvaskning af pesticider (VAP) indsamles til fulde og inddrages rettidigt i forbindelse med beslutninger vedrørende dispensationer.
- 2) Miljøstyrelsen bør sikre, at kriterierne for vurdering af VAP-data er tilstrækkeligt klare. Fortolkning af data fra VAP skal ske i et samarbejde mellem GEUS og Miljøstyrelsen.
- 3) Miljøstyrelsen bør fastsætte kriterier for anvendelse af andre monitoringsdata i forbindelse med vurdering af risiko for grundvandet.
- 4) Miljøstyrelsen bør offentliggøre vejledning til dispensationsansøgninger.
- 5) Miljøstyrelsen bør selv generere eventuelt manglende modelleringer eller anmode ansøger om at levere dem.
- 6) Anvendelse af sprøjtejournaldata til afrapportering om brugen af dispensationer.
- 7) Årlig rapportering af alle dispensationer samt løbende evaluering af ændringer.

35. Vores opfølgning viser, at Miljøministeriet vil følge alle anbefalinger, og ministeriet oplyser, at de allerede har implementeret 4 anbefalinger (nr. 2, 3, 5 og 7)

36. Rigsrevisionen kan konstatere, at Miljøministeriet har besluttet at følge alle 7 anbefalinger, som det internationale gennemsyn af Miljøstyrelsens faglige metoder til vurdering af risiko for grundvandet har givet, heraf har ministeriet oplyst, at 4 anbefalinger allerede er implementeret. På den baggrund vurderer Rigsrevisionen, at denne del af sagen kan afsluttes.

Administrativ kontrol med indberettede anvendelser af pesticidmidler

37. Det fremgik af beretningen, at flere hundrede virksomheder havde indberettet anvendelse af ulovlige pesticidmidler, og at Miljø- og Fødevareministeriet ikke havde etableret et administrativt grundlag, der gjorde det muligt at følge op på disse anvendelser af ulovlige pesticidmidler. Dette betød, at ministeriet ikke umiddelbart havde mulighed for at følge op på og eventuelt sanktionere anvendelsen af ulovlige pesticider, som brugerne havde indberettet til Miljøstyrelsen.

38. Ministeren for fødevarer, fiskeri og ligestilling oplyste i sin redegørelse til beretningen, at Miljøstyrelsen fremadrettet ville oplyse sprøjtebrugerne om, at sprøjtejournalindberetninger ville kunne benyttes i forbindelse med kontrol. På baggrund af dette ville det fremadrettet være administrativt muligt at følge op på indberettede anvendelser af ulovlige sprøjtemidler.

39. Rigsrevisionen ville fortsat følge Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at etablere et administrativt grundlag, der ville gøre det muligt at anvende indberettede sprøjtejournaloplysninger i kontroløjemed.

40. I forbindelse med Rigsrevisionens opfølgning oplyser Miljøministeriet, at der er udsendt en nyhed til landbrugere om, at der kan føres kontrol og tildeles sanktioner på baggrund af de indsendte sprøjtejournaloplysninger. Dette fremgår ligeledes af det system, som landbrugerne indtaster deres anvendelse af pesticider i. Ministeriet oplyser desuden, at ressortansvaret for sprøjtejournalbekendtgørelsen formelt vil blive flyttet fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri til Miljøministeriet i 2022.

41. Rigsrevisionen kan konstatere, at landbrugere er blevet oplyst om, at der kan udføres kontroller og sanktioneres på baggrund af de indberettede sprøjtejournaloplysninger. På den baggrund vurderer Rigsrevisionen, at denne del af sagen kan afsluttes.

Styrke den risikobaserede kontrol

42. Statsrevisorerne bemærkede, at Miljø- og Fødevareministeriet ikke havde sikret et fuldstændigt datagrundlag til at gennemføre en risikobaseret kontrol af erhvervmæssige brugeres anvendelse af pesticidmidler, og at der dermed var risiko for, at relevante virksomheder ikke blev udtaget til kontrol, ligesom indberetningerne til Europa-Kommissionen om pesticidanvendelse kunne være behæftede med fejl.

43. Ministeren for fødevarer, fiskeri og ligestilling oplyste i sin redegørelse til beretningen, at Miljøstyrelsen ville arbejde på at forbedre registreringen af virksomheder, der er indberetningspligtige i SJI-systemet, og i den forbindelse havde udarbejdet en ny procedurebeskrivelse for sagsbehandling i SJI om manglende indberetninger. Den forbedrede indberetning skulle fremadrettet sikre retvisende indberetninger til Europa-Kommissionen.

Herudover oplyste ministeren for fødevarer, fiskeri og ligestilling, at det internationale gennemsyn af pesticidområdet også skulle efterse Landbrugsstyrelsens faglige kriterier for udtagelse af virksomheder til den risikobaserede kontrol af landbrugets anvendelse af sprøjtemidler.

44. Rigsrevisionen ville fortsat følge Miljø- og Fødevareministeriets arbejde med at sikre et fuldstændigt datagrundlag for den risikobaserede kontrol.

45. Vores opfølgning viser, at det internationale gennemsyn ikke havde kritik af Landbrugsstyrelsens faglige udvælgelseskriterier.

Vores opfølgning viser videre, at Miljøstyrelsen fremover vil basere den risikobaserede kontrol på et udtræk fra de CVR-numre, der har anmodet om at få landbrugsstøtte af Landbrugsstyrelsen. Dette vil ifølge Miljøstyrelsen sikre, at registreringen af kontrolpopulationen er mere fuldstændig. Miljøstyrelsen vil indgå en aftale med Landbrugsstyrelsen, så Miljøstyrelsen kan anvende Landbrugsstyrelsens registre til at identificere populationen af landbrugere.

46. Vores opfølgning viser videre, at de internationale eksperter er kommet med følgende 4 anbefalinger til Miljøstyrelsen til at styrke den risikobaserede kontrol:

- 1) Miljøstyrelsen bør afrapportere særskilt om resultaterne af de 2 typer af pesticidkontrol, der udføres.
- 2) Der skal etableres et øget samarbejde med nabolande om import af pesticidmidler via internethandel.
- 3) Der skal yderligere fokus på udtrækning af virksomheder til risikobaseret kontrol, særligt angående spørgsmålet om udtrækningskriterier.
- 4) Implementering af GIS-baseret information i sprøjtejournal databasen kan overvejes.

47. Vores opfølgning viser, at Miljøstyrelsen har vurderet og fulgt anbefaling nr. 1, nr. 2 og nr. 3. Miljøstyrelsen har oplyst, at styrelsen ikke har fulgt anbefaling nr. 4, der alene er til overvejelse, fordi der ud fra en samlet vurdering ikke vil opnås yderligere værdi ved at koble GIS-baseret data til sprøjtejournalindberetningerne.

48. Rigsrevisionen kan konstatere, at Miljøministeriet har arbejdet med at sikre et fuldstændigt datagrundlag for den risikobaserede kontrol, og at ministeriet har vurderet og fulgt 3 af de 4 anbefalinger, som det internationale gennemsyn har givet anledning til. Rigsrevisionen vil fortsat følge Miljøstyrelsens arbejde med at indgå en aftale med Landbrugsstyrelsen om at kunne tilgå Landbrugsstyrelsens registre for at styrke grundlaget for den risikobaserede kontrol.

Lone Strøm